



SAMUEL VON BRUKENTHAL

OLGA DASCAL

Samuel von Brukenthal a fost un jurist, guvernator al Transilvaniei, colecționar de artă și fondator al muzeului din Sibiu care îi poartă numele. La Viena a început să-și creeze diverse colecții și o bibliotecă valoroasă.

Încă din 1773 colecțiile sale au fost menționate în „Almanach de Vienne” drept una dintre cele mai valoroase colecții particulare ce puteau fi admirate în mediul cultural vienez al vremii. O parte a colecțiilor și-a constituit-o prin achiziții din Viena, fie personal, fie prin intermediul pictorilor.

Unele picturi provin din colecții mai vechi, precum cea a arhiducelui Leopold Wilhelm, altele sunt achiziționate de pe piața de artă sau direct de la artiștii epocii. O altă parte a colecțiilor a provenit din Transilvania.

În 1779 a construit la Sibiu palatul, care astăzi îi poartă numele, în stilul barocului târziu, după model vienez. Spațiul fastuos al acestei reședințe, ce adăpostea seratele muzicale și literare patronate de Baronul Samuel von Brukenthal, galeriile de artă, cabinetul de stampe și biblioteca, a reprezentat un nucleu spiritual de excepție pentru Transilvania.





Biblioteca Brukenthal se află în cea de a doua curte interioară a Palatului Brukenthal, adăpostind manuscrise, incunabule, carte rară și veche, de producție europeană și românească. Deschisă pentru public în anul 1817, și-a legat existența de cea a muzeului, înlesnind și favorizând în permanență creșterea și studierea colecțiilor acestuia. În momentul inaugurării sale, biblioteca însuma 15 972 de volume, provenind în totalitate din fondul baronului. Erau lucrări din literatura social-politică și beletristică a secolului al XVIII-lea, importante atât pentru conținutul lor cât și pentru bogăția și perfecțiunea artistică a ilustrațiilor, datorate unor gravori vestiți ai perioadei rococo și clasiciste.

În anul 1879, bibliotecii Brukenthal i se alătură așa numita „biblioteca capelei” care cuprindea fondurile majorității bibliotecilor medievale existente în Sibiu. Este vorba de colecțiile primei biblioteci a orașului, atestată documentar la 1300, și ale cărei exemplare erau pirogravate cu stema orașului Sibiu, apoi manuscrise și cărți tipărite provenite de la bibliotecile ordinelor religioase din oraș și desființate la mijlocul secolului al XVI-lea, precum și de biblioteca gimnaziului evanghelic ce funcționa în oraș din anul 1544, imprimând astfel acesteia dublul caracter de bibliotecă muzeală (prin fondurile valoroase de carte veche pe care le deține) dar și documentar-științifică prin literatură de specialitate servind cercetării în domeniile istoriei, artei, etnografiei și istoriei naturale.

Cea mai valoroasă colecție este reprezentată de cele 381 de *incunabule*, cele mai vechi, datînd din anul 1468. Cartea provine chiar din atelierul tipografic al lui Johann Gutenberg. Dispunerea textului pe două coloane, ornamentarea manuală a inițialelor, dovedeste încă stîngăcia primelor tipărituri dar și tendința tipografilor de a nu rupe totalmente cu arta și tradiția manuscriselor.

Colecția de incunabule este constituită în general din lucrări teologice dar nu lipsesc nici lucrările de istorie, matematică, medicină, drept. În colecția de *manuscrise*, se distinge „*Breviar*”, scris pe pergament, într-o frumoasă minuscule gothică și cu nenumărate miniaturi. Dintre manuscrisele chirilice, menționăm „*Psaltirea*” de la Rășinari, din anul 1776, cu numeroase ornamente amintind de înscrușiunile populare în lemn sau de motivele geometrice ale țesăturilor românești.

Colecția de carte rară din secolele al XVI-XVIII-lea cuprinde exemplare valoroase. Sunt prezente în bibliotecă și lucrările celor mai de seamă reprezentanți ai



umanismului ca Erasmus de Rotterdam, Giovanni Boccaccio, Francesco Petrarca, Machiavelli etc.

Adevrate capodopere ale geniului le reprezintă lucrările „*Cosmographia*” lui Sebastian Munster, apărută în anul 1578, cu ilustrații ale lui Hans Holbein cel Tânăr sau „*Biblia*” din anul 1541 de la Anvers, cuprinzând peste 90 de gravuri în cupru. Dintre tipărițiile secolului al XVII-lea se remarcă în general „*elzevirele*”, lucrări care s-au impus în viața culturală și artistică a Europei timpului, atât prin varietatea conținutului și a ornamentației, cât și prin prețul scăzut. Din seria așa numitelor „*mici republici*”, biblioteca Brukenthal deține un număr important și care provin de la diverși colecționari transilvăneni din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea.

Colecția de carte veche românească, formată în special în ultimii treizeci de ani, cuprinde printre altele „*Sbornicul slavonesc*” din 1580 tipărit la Sebeș de diaconul Coresi, „*Cazania lui Varlaam*”, de la Iași (1643), „*Noul Testament de la Bălgrad*”, (1648) precum și primul ziar românesc apărut în afara granițelor țării „*Fama Lipschii*” (Leipzig, 1827). Pentru valoarea sa documentară, remarcăm și colecția de periodice și calendare, începând cu cel mai vechi ziar din Sibiu „*Siebenburgische Zeitung*” (1784), „*Gazeta de Transilvania*”, „*Foaia Duminicii*” sau cotidienele „*Hermannstadter Zeitung*” și „*Siebenburgisch-Deutsches Tageblatt*”. În prezent, biblioteca a devenit și un important centru de informare în domeniul muzeologiei iar schimbul de publicații desfășurat cu peste 800 de parteneri din țară și străinătate, permite continuarea îmbogățirii a fondului de carte, indispensabilă cercetării și valorificării colecțiilor muzeale.

Colecțiile de artă europeană ale baronului Samuel Brukenthal au fost deschise publicului încă din 1790, cu trei ani înaintea inaugurării Muzeului Louvre, din Paris.

Prin testament, Baronul Samuel von Brukenthal a dispus deschiderea Palatului ca muzeu public, gestul său înscriindu-l astfel în rîndul marilor iluminiști ai veacului. Palatul a devenit în 1817 muzeu public, cunoscut ca Muzeul Brukenthal, una dintre primele instituții de acest gen din Europa.

Întreaga structură a **Muzeului Național Brukenthal** de astăzi a evoluat în timp dintr-un nucleu unic: colecțiile baronului Samuel von Brukenthal și dintr-o locație unică: Palatul Brukenthal.

Pe parcursul secolului al XIX-lea, principala preocupare a muzeului a fost aceea de conservare a patrimoniului existent și de lărgire a colecțiilor principale prin intermediul achizițiilor, dar și de înființare de noi colecții mai ales în sfera culturii săsești.

În anul 1948, muzeul a fost naționalizat. În anul 1957 Muzeul de Științele Naturii devenea parte a Muzeului Brukenthal. Muzeul de Vânătoare „August von Spiess” s-a deschis în anul 1966. 1972 este anul deschiderii Muzeului Farmaciei. În anul 1988 a fost inaugurată Secția Istorie a Muzeului Național Brukenthal, în prezent Muzeul de Istorie, în Casa Altemberger. Galeria de Artă Contemporană a Muzeului Național Brukenthal este cea mai recentă locație (2006).

Impresionează ambiția enciclopedică a colecției și personalitatea acestui cunoscător de artă europeană care a conceput un proiect demn de secolul luminilor. Brukenthal devine primul muzeu din Europa centrală și de Est.